

La plaça dels Herois

al Teatre Nacional de Catalunya

Feliu Formosa

Per encàrrec del TNC, em vaig posar a traduir *Plaça dels herois*, de Thomas Bernhard, al començament d'agost del 1999. De l'original alemany, en tenia un exemplar de la primera edició comprat a Berlín uns mesos abans de la caiguda del mur i uns mesos després de l'escàndol i els atacs contra Bernhard arrel de l'estrena de l'obra al Burgtheater de Viena. Recordo que, vora l'entrada d'una llibreria situada en un xamfrà de la Kurfürstendamm, la cèlebreavinguda berlinesa, hi havia grans piles d'exemplars de *Heldenplatz*, presentada com a novetat d'ampli ressò cultural i mediàtic.

Al pròleg de l'edició que n'ha fet el TNC conjuntament amb Enciclopèdia Catalana, parlo de la peculiaritat de *Plaça del herois* dins l'obra teatral de Bernhard. En efecte, els atacs contra l'estructura politico-social d'Àustria, contra la pervivència del nazisme i contra tota mena d'institucions i organismes europeus i mundials hi tenen un pes tan gran, que *Heldenplatz* es podria considerar una obra-pretext. És com si l'autor hagués hagut de buscar un esquelet argumental per poder engegar, gairebé diria que vomitar, tots els seus exabruptes. A *Plaça dels herois* hi ha, doncs, corregits i augmentats, tots els motius de crítica i d'insatisfacció que trobem en altres textos de l'autor (teatre, narracions i entrevistes), alguns d'ells molt pròxims en el temps a la redacció d'aquesta última obra. En aquest sentit, estic d'acord amb Marcos Ordóñez quan, a la seva crítica del diari "Avui", ve a dir que si tot ho veus abocat a la corrupció i a la destrucció absolutes, forçosament n'has d'encertar alguna.

Si comparem *Plaça dels herois* amb altres obres de Bernhard i, curiosament, amb *Elisabeth II*, que és la penúltima, ens hi sorprèn el seu

caràcter més obert i realista, almenys en la diversificació de personatges, convertits generalment en portaveus d'un protagonista absent, el professor Joseph Schuster, que s'acaba de suïcidar quan comença l'obra. D'altra banda, és cert que, en molts moments, la majoria d'aquests personatges són també portaveus del mateix Bernhard. És a dir, es reparteixen un text que podria ser un monòleg. Per això considero –coincidint també amb l'amic Marcos Ordóñez– que *Plaça dels herois* té un primer acte magistral i que després, sense perdre la densitat i la qualitat pròpies de l'estil de Bernhard, cau en certes reiteracions. Aquest primer acte, on s'explica tota la història de la família jueva protagonista posada en boca de la majordoma de la casa i d'una

minyona que li dona escasses rèpliques, representa un punt culminant de la dramaturgia bernhardiana. Val a dir que, en el muntatge del TNC, l'actriu Rosa Novell –amb l'adequada rèplica de Cesca Piñón– no es va deixar escapar l'oportunitat de lluirment de se li brindava. Al muntatge del TNC, després dels tres quarts d'hora aproximats que durava aquest primer acte, es feien uns vint minuts de descans. Penso que els dos actes següents, també de llarga durada, resulten difícilissims de dirigir. Perquè la successió de monòlegs amb acumulació d'atacs contra institucions, partits polítics, universitat, premsa, sindicats, església, etc., etc..., requeria un treball minuciós de moviments i ritmes que potser es podia millorar, encara que això fa de mal dir. Penso, amb tot, que el muntatge de *Plaça dels herois* era prou vàlid i en tenim una prova evident en el fet que es van haver prorrogar les funcions. Els problemes nascuts d'una possible reiteració excessiva del monòleg reivindicatiu i acusador, es donava exactament igual en el primer muntatge vienès de l'obra, com m'ha comentat el meu amic i col·lega austriac Richard Gross, el qual, per cert, va assessorar l'equip d'intèrprets del TNC en aspectes de la història austríaca contemporània.

Plaça dels herois. De Thomas Bernhard. TNC

FOTO: TERESA MIRO